

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 514/2022-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovvej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED]

[REDACTED] zastúpenej advokátskou kanceláriou In Medias Res, s. r. o., Sladovnícka 13, Trnava, IČO 36 863 351, v mene ktorej koná advokát JUDr. Miloslav Kukučka, proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu č. k. 5 T 7/2021 zo 16. marca 2022 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 To 4/2022 zo 7. júla 2022 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 7. októbra 2022 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46, čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. 5 T 7/2021 zo 16. marca 2022 (ďalej len „napadnutý rozsudok špecializovaného súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 To 4/2022 zo 7. júla 2022 (ďalej len „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že špecializovaný súd napadnutým rozsudkom sťažovateľku uznal vinnou zo spáchania obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy v štádiu prípravy podľa § 144 ods. 1 a § 13 ods. 1 Trestného zákona, za čo jej bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov so zaradením na výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia a ochranný dohľad v trvaní dvoch rokov.

2.1. Proti napadnutému rozsudku špecializovaného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom najvyšší súd napadnutým rozsudkom rozhodol tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. e), ods. 3 Trestného

poriadku napadnutý rozsudok špecializovaného súdu zrušil vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu a vo výroku o ochrannom opatrení a sťažovateľke uložil nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 9 rokov so zaradením na výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia a ochranný dohľad v trvaní jedného roka.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti v podstatnom namieta, že odôvodnenie napadnutých rozsudkov špecializovaného súdu a najvyššieho súdu je výsledkom svojvôle konajúcich súdov, je nezrozumiteľné a nedostatočné, bez riadneho odôvodnenia právnych názorov konajúcich súdov, pričom neobsahuje všetky podstatné skutočnosti umožňujúce sťažovateľke presvedčiť sa o správnosti a udržateľnosti napadnutých rozhodnutí. Sťažovateľka zároveň namieta, že v predmetnom trestnom konaní bolo kontinuálne a opakovane porušované, resp. obmedzované jej právo na obhajobu.

3.1. V rámci odôvodnenia ústavnej sťažnosti sťažovateľka taktiež namieta pochybenia, ktorých sa mal podľa jej názoru 10. júna 2021 dopustiť špecializovaný súd pri rozhodovaní o väzbe, resp. ktorých sa mal 21. júna 2021 dopustiť najvyšší súd pri rozhodovaní o sťažnosti proti väzobnému rozhodnutiu špecializovaného súdu z 10. júna 2021. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka sa petitom ústavnej sťažnosti nedomáha vyslovenia porušenia označených základných práv väzobnými rozhodnutiami špecializovaného súdu z 10. júna 2021 a najvyššieho súdu z 21. júna 2021, ako ani postupom predchádzajúcim týmto rozhodnutiam. Požiadavky v petite ústavnej sťažnosti sťažovateľka smerovala výslovne iba vo vzťahu k napadnutým rozsudkom špecializovaného súdu a najvyššieho súdu. Ústavný súd preto za podstatu ústavnej sťažnosti považoval „len“ namietané porušenie označených práv napadnutými rozsudkami špecializovaného súdu a najvyššieho súdu (m. m. I. ÚS 100/2022, II. ÚS 190/2022).

4. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie označených práv napadnutými rozsudkami špecializovaného súdu a najvyššieho súdu, napadnuté rozsudky zrušil, vec vrátil špecializovanému súdu na ďalšie konanie a priznal sťažovateľke náhradu trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie označených práv napadnutými rozsudkami špecializovaného súdu a najvyššieho súdu. Podľa názoru sťažovateľky k porušeniu označených práv malo dôjsť tým, že špecializovaný súd a následne aj najvyšší súd napadnutými rozsudkami sťažovateľku arbitrárne odsúdili.

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

7. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľky obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľkou formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že jej ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a to v časti z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde] a v časti z dôvodu jej neprípustnosti [§ 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde].

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom špecializovaného súdu:

9. Vo vzťahu k sťažovateľkou napadnutému rozsudku špecializovaného súdu ústavný súd konštatuje, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

10. Sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku špecializovaného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom. Sťažovateľka teda využila možnosť podania riadneho opravného prostriedku proti napadnutému rozsudku špecializovaného súdu, o ktorom bolo najvyšším súdom aj rozhodnuté.

11. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie označených práv napadnutým rozsudkom špecializovaného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

12. Pokiaľ ide o sťažovateľkou napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, ústavný súd opätovne konštatuje, že jeho právomoc rozhodovať o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci

v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013, IV. ÚS 68/2020 a i.).

13. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je totiž založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje. Právomoc ústavného súdu je teda vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Jedinú výnimku z tohto pravidla predstavuje § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky nápravy, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré však sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti netvrdila, tým menej preukazovala.

14. Ústavná sťažnosť teda má byť podávaná až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci, hlavne všeobecných súdov. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušeniu ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci (IV. ÚS 68/2020, II. ÚS 559/2021).

15. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Inak povedané, prípustnou je ústavná sťažnosť nielen vtedy, ak sťažovateľ podal opravný prostriedok, ale tiež (a najmä), ak konanie pred všeobecnými súdmi už skončilo, a preto jeho výsledok môže byť preskúmaný ústavným súdom, a to výhradne z hľadiska ochrany ústavou zaručených základných práv a slobôd, ktoré neboli rešpektované ostatnými orgánmi verejnej moci. Pokiaľ právny predpis ustanovuje, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho

právomoci a porušením princípu del'by moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie (IV. ÚS 68/2020, II. ÚS 559/2021).

16. Je nepochybné, že sťažovateľka nevyčerpala všetky prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu označených práv v systéme všeobecných súdov účinne poskytuje, keďže proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu môže podať dovolanie.

16.1. Sťažovateľkou tvrdená argumentácia o porušení jej práva na obhajobu konajúcimi súdmi smeruje k dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku („zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu“).

16.2. Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietanú arbitrárnosť napadnutých rozhodnutí konajúcich súdov, ústavný súd zdôrazňuje, že dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy (primeraný čas na prípravu obhajoby a možnosť obhajovať sa sám alebo prostredníctvom obhajcu), ale aj obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 546/2020 II. ÚS 559/2021).

17. Je pritom samozrejmé, že naznačené posúdenie vykonal ústavný súd len z hľadiska zisťovania podmienok konania o ústavnej sťažnosti (jej prípustnosti) pri konštatácii konkrétneho obsahu podaného návrhu a aj použiteľného prostriedku na ochranu základného práva (§ 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V prípade podania dovolania by bola formulácia dovolacích námietok v plnom rozsahu záležitosťou obhajoby (m. m. IV. ÚS 68/2020, II. ÚS 559/2021). Sťažovateľka pritom dovolanie stále môže podať, keďže lehota na podanie dovolania v prospech obvineného je tri roky od doručenia rozhodnutia obvinenému (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku). Zároveň je potrebné zdôrazniť, že o tom, či je alebo nie je v danej trestnej veci naplnený dovolací dôvod, je v konečnom dôsledku oprávnený rozhodnúť najvyšší súd ako dovolací súd.

18. Samotná skutočnosť, že sťažovateľka môže podať dovolanie, v tomto momente vylučuje, aby sa ústavnou sťažnosťou sťažovateľky ústavný súd mohol meritórne zaoberať. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavným súdom v situácii, keď nevyužila právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý jej zákon účinne poskytuje, t. j. nepodala dovolanie, hoci ho podať mohla, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľka nevyužila účinný zákonný opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii, tak zakladá neprípustnosť jej ústavnej sťažnosti (m. m. IV. ÚS 334/2020, II. ÚS 594/2020, II. ÚS 559/2021).

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho

súdu podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

20. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uplatnenými v jej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu